

Free Loans, Microlending and the Mitzvah of Tzedakkah

Rabbi Dov Linzer

YCT Rabbinical School

A. Lending Money as a Mitzvah

1. שמות פרק כב:כד

אם כסף תלווה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך:

If you lend money to any of my people with you who is poor, you shall not be a creditor to him, nor shall you lay upon him interest (Ex. 22:24)

2. מכילתא שם

אם כסף תלווה את עמי וגו', חובה; אתה אומר חובה, או אינו אלא רשות, תלמוד לומר העבט תעביטנו, חובה ולא רשות

“If you lend money to any of my people” – this is an obligation. You say it is an obligation, but perhaps it is only a choice, the verse teaches “You shall surely lend him” – it is thus an obligation, and not a choice. (Mechilta, *ad. loc.*)

3. דברים פרק טו

(ז) כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר ה' א-להיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחיק האביון: (ח) כי פתח תפתח את ירך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו: (ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחיק האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא: (י) נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' א-להיך בכל מעשך ובכל משלח ירך: (יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ירך לאחיק לעניך ולאבינך בארצך:

7. If there is among you a poor man of one of your brothers inside any of your gates in your land which the Lord your God gives you, you shall not harden your heart, nor shut your hand from your poor brother; 8. But you shall open your hand wide to him, and shall surely lend him sufficient for his need, in that which he lacks. 9. Beware that there be not a thought in your wicked heart, saying, The seventh year, the year of release, is at hand; and your eye be evil against your poor brother, and you give him nothing; and he cry to the Lord against you, and it be sin to you. 10. You shall surely give him, and your heart shall not be grieved when you give to him; because for this thing the Lord your God shall bless you in all your works, and in all that you put your hand to. 11. For the poor shall never cease out of the land; therefore I command you, saying, You shall open your hand wide to your brother, to your poor, and to your needy, in your land. (Deut. 15:7-11)

4. ויקרא פרק כה

(לה) וכי ימוך אחיק ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך: (לו) אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מא-להיך וחי אחיק עמך: (לז) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך: (לח) אני ה' א-להיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לא-להים:

35. And if your brother has become poor, and his means fail with you; then you shall cause him to be strengthened; though he may be a stranger, or a sojourner; that he may live with you. 36. Take no interest from him, or increase; but fear your God; that your brother may live with you. 37. You shall not give him your money for interest, nor lend him your food for profit. 38. I am the Lord your God, who brought you out of the land of Egypt, to give you the land of Canaan, and to be your God. (Lev. 25:35-38)

B. Preventing Poverty

5. רש"י שם

והחזקת בו - אל תניחהו שירד ויפול ויהיה קשה להקימו, אלא חזקהו משעת מוטת היד. למה זה דומה, למשאוי שעל החמור, עודהו על החמור אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו:

And you shall cause him to be strengthened – do not allow him to descend and to fall, for then it will be difficult to raise him up. Rather, strengthen him from the moment his hand begins to falter. To what can this be compared? To a burden on a mule. While it is still on the mule, one person can hold on to it and allow the mule to stand, but once the mule has fallen, even five people will not be able to raise it up. (Rashi, *ad. loc.*)

6. רמב"ם הלכות מלוה ולוה א:

מצות עשה להלוות לעניי ישראל שנאמר אם כסף תלוה את עמי את העני עמך, יכול רשות תלמוד לומר העבט תעביטנו וגו' ומצוה זו גדולה מן הצדקה אל העני השואל שזה כבר נצרך לשאול וזה עדיין לא הגיע למדה זו, והתורה הקפידה על מי שימנע מלהלוות לעני שנאמר ורעה עינך באחיך האביון
[ועיין רמב"ם מתנות עניים י:ז]

It is a positive *mitzvah* to lend money to a poor person from Israel, as it says, “If you lend money to my people, to the poor among you.” Perhaps it is only a choice? The verse teaches, “You shall surely lend him”. And this *mitzvah* is greater than *tzedakah* to the poor person who is beg, because this [latter person] already is in a situation where he must beg, while this [former person] has not yet fallen into that category. And the Torah is very exacting against one who holds back from lending to the poor person, as it states, “And you will look evilly against your brother, the poor person...” (Rambam, Laws of Lending and Borrowing, 1:1)

7. בבא בתרא (קי.)

לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות. והוא סבר: לע"ז ממש; ולא היא, אלא ע"ז - עבודה שזרה לו

At all times shall one [rather] hire himself out to idol-worship than be in need [of the help] of [his fellow] creatures. He thought that ‘abodah zarah’ [meant] actual [idol worship], but it is not so, [the meaning being,] ‘work which is strange to him’ (Baba Batra 110a)

8. פסחים (קיג.)

ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות

And treat your Sabbath like a weekday rather than be dependent on your fellow-beings (Pesachim 113a)

C. Lending versus Tzedakah – Other Values

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סג עמוד א

ואמר רביאבא אמר רבי שמעון בן לקיש: גדול המלוה יותר מן העושה, צדקה, ומטיל בכיס יותר מכולן.

R. Abba also said in the name of R. Simeon b. Lakish: He who lends [money] is greater than he who performs charity; and he who forms a partnership is greater than all. (Shabbat 63a)

10. רש"י שם

גדול המלוה - לפי שאין העני בוש בדבר

Greater is he who lends – because the poor person is not embarrassed in the matter.
(Rashi, *ad. loc.*)

11

Finally, an article in a Providence, Rhode Island, newspaper emphasized that the purpose of that city's free loan societies was "solely to provide means whereby the Jew can start in business for himself" (Providence Sunday Journal, 3 Mar. 1912: IO). The reporter contrasted the free loan associations with traditional charities that targeted the indigent: "This does not mean that the member of the race who is pressed for money for other purposes, because of illness or other emergency, is left without possibility of aid from his own people. There are other associations which will help him. The loan associations, however, are designed primarily to assist Jews in business" (*ibid.*). As we can see, free loan activists frequently discussed the importance of their organizations for financing businesses. The centrality of this theme in their own self-definition corroborates previous evidence of the high percentages of applicants who borrowed for entrepreneurial purposes.

[“Emergence of Hebrew Free Loan Societies,” Shelly Tenenbaum, Social Science History Association, 13:3 (1989), pp. 228-229.]

12. רמב"ם הלכות מתנות עניים יז

שמנה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו, מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מתנה או הלואה או עושה עמו שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול, ועל זה נאמר והחזקת בו גר ותושב וחי עמך כלומר החזק בו עד שלא יפול ויצטרך.

There are eight levels of *tzedaka*, each greater than the next. The greatest level, above which there is no other, is to strengthen the name of another Jew who is faltering by giving him a present or loan, or making a partnership with him, or finding him a job in order to strengthen his hand until he needs no longer [beg from] people. For it is said, "You shall strengthen the stranger and the dweller in your midst and live with him," {Leviticus 25:35} that is to say, strengthen him until he needs no longer fall [upon the mercy of the community] or be in need. (Rambam, Laws of Gifts to the Poor, 10:7)

13. בית יוסף יורה דעה הלכות צדקה סימן רמט

ומ"ש מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל המך וכו'. סמ"ג (עשין קסב רז ע"א) האריך לבאר חיוב מצוה זו מן התורה וכתב גם כן שמצוה זו מעלה גדולה שבכולן והטעם הוא מפני שאין העני מתבייש כלל שהרי אינו נוטל ממון משום אדם אלא דרך הלואה או שותפות או מלאכה ואפילו נותן לו מתנה נמי כיון שעדיין לא העני לגמרי אינו מתבייש שכן דרך האוהבים לתת מתנות זה לזה.

בפרק במה אשה (שבת סג.) אמר רבי אבא אמר ר"ל גדול המלוה יותר מן העושה צדקה ומטיל לכיס יותר מכולם ופירש רש"י לפי שאין העני בוש בדבר... והטעם שמטיל לכיס יותר מכולם מפני שהמלוה מעות לחבירו בלא ריוח הלואה בוש שהוא נהנה מחבירו בדבר שאין חבירו נהנה כלל אבל במטיל מלאי אינו בוש כלל מאחר ששניהם נהנים.

Regarding what the Tur writes “The greatest level, above which there is no other, is to strengthen the name of another Jew who is faltering...” Semag (Positive mitzvot, 162) describes at length the obligation of this Torah mitzvah, and he writes there that this mitzvah is the greatest level of them all, and the reason is because that poor person is not embarrassed at all, for he does not take money from any person, except by way of a loan or partnership or through labor. And even if he is given a gift, this remains true, for since he has not yet become completely poor he is not embarrassed, for it is the way of friends to give gifts to one another.

In the chapter *Baameh HaIsha* (Shabbat 63a), “R. Abba also said in the name of R. Simeon b. Lakish: He who lends [money] is greater than he who performs charity; and he who forms a partnership³⁹ is greater than all.” And Rashi explains there that this is because the poor person is not embarrassed... And the reason that one who does business with the poor person is greater than them all, is because one who lends money to his friend without any benefit to himself, in such a case the borrower is embarrassed, for he benefits from his friend in a matter which his friend does not benefit at all. But if one does business with him, in such a case he is not embarrassed at all, since both of them benefit

.14

Julius Goldman of New Orleans was one who vigorously defended the practice of charging interest:
Why loans from \$50 to \$200 should be made without interest charged I do not understand. The fact that the borrower is placed in a position where he can get money easily and repay it in weekly payments is in itself a great help. Why place the self-respecting man in a position where he receives something for nothing? He would much rather pay a small interest charge, and not feel under the obligations to anyone.
[National Conference of Jewish Charities, 1914: 12]

A representative of the Jewish Loan Association of St. Louis added that one of the first questions to arise for his organization was whether or not to charge interest:

Some of the organizers wished to make a Free Loan Society. Others thought a small interest charge would be desirable. The speaker, acting as manager for the Association, argued in favor of charging interest. While the amount charged is small, it gives the transaction a business aspect. I argued at the time that the Association must be a philanthropic organization from the point of view of the members. It must be a business proposition to the borrower. [Ibid.: 12-13]

[“Emergence,” pp. 228-229.]

D. Is Lending a Form of Tzedakah?

15. תוספות מסכת שבועות דף מד עמוד א

צדקה מנין - דלא מיקריא צדקה א"כ מחסרו ממון.

Why would it be considered tzedakah – For it is not considered tzedakah unless it results in a loss of money (to the giver). (Tosafot, Shavuot 44a, s.v. Tzedakah)

16. שולחן ערוך חושן משפט ס' צז:א

מצות עשה להלוות לעניי ישראל, והיא מצוה גדולה יותר מהצדקה, וקרובו עני קודם לעניים אחרים, ועניי עירו קודמים לעניי עיר אחרת, ואפילו עשיר שצריך להלוות, מצוה להלוותו לפי שעה ולההנותו אף בדברים וליעצו עצה ההוגנת לו.

It is a positive mitzvah to lend to the poor of Israel, and this mitzvah is greater than *tzedakah*, and one's relative who is poor takes precedence over other poor people, and the poor of one's city takes precedence over the poor of another city. Even if a rich person needs to borrow money, it is a *mitzvah* to lend him for the time [that he is in need], and to benefit him even with words and proper advice. (Shulkhan Arukh, Choshen Mishpat, 97:1)

17. ביאור הגר"א חושן משפט סימן צז:ב

ואפי' עשיר. ב"מ שם עני ועשיר כו'. מדאמר קודם. וסוכות מ"ט ב':

Even to a rich person – Baba Metiza, ad. loc. "A rich person and a poor person..." since it says, "precedes". And Sukkah 49b. (Marginal notes of GR"A, Choshen Mishpat, 97:1)

18. גמרא סוכה (מט:)

תנו רבנן: בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה - בממונו, גמילות חסדים - בין בגופו בין בממונו. צדקה - לעניים, גמילות חסדים - בין לעניים בין לעשירים. צדקה - לחיים, גמילות חסדים - בין לחיים בין למתים

Our Rabbis taught: In three respects *gemilut hasadim* is superior to *tzedakah*: *tzedakah* can be done only with one's money, but *gemilut hasadim* can be done with one's person and one's money. *Tzedakah* can be given only to the poor, *gemilut hasadim* both to the rich and the poor. *Tzedakah* can be given to the living only, *gemilut hasadim* can be done both to the living and to the dead. (Succah 49b)

19. ר"ן סנהדרין (נו.)

יצו אלו הדינין. וכן הוא אומר כי ידעתיו וכו'. ה"נ ה"ל למיחשב צדקה דהא כתיב לעשות צדקה ומשפט

"And God commanded" - these are the [civil] laws as it says "For I have known him"... It just as well could have included tzedakah, for it says, "... to do tzedakah and justice." (Ran, Sanhendrin, 56a)

20. בראשית פרק יח

(יז) וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה: (יח) ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ: (יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עלי: (כ) ויאמר ה' זעקת סדם ועמרה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד

17. And the Lord said, Shall I hide from Abraham that thing which I do; 18. Seeing that Abraham shall surely become a great and mighty nation, and all the nations of the earth shall be blessed in him? 19. For I know him, that he will command his children and his household after him, and they shall keep the way of the Lord, to do justice (*tzedakah*) and judgment; that the Lord may bring upon Abraham that which he has spoken of him. 20. And the Lord said, Because the cry of Sodom and Gomorrah is great, and because their sin is very grave... (Genesis 18:17-20)

21. רמב"ם הלכות מלכים פרק י"ב

וכן יראה לי שנוהגין עם גרי תושב בדרך ארץ וגמילות חסדים כישאל, שהרי אנו מצווין להחיותן שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, וזה שאמרו חכמים אין כופלין להן שלום בגויים לא בגר תושב

אפילו הגויים צוו חכמים לבקר חוליהם, ולקבור מתייהם עם מתי ישראל, ולפרנס ענייהם בכלל עניי ישראל, מפני דרכי שלום, הרי נאמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ונאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

And it would appear to me that we act towards a resident-alien with courtesy and acts of lovingkindness as we do with a Jew, for behold we are command to sustain their lives, as it says, "To the resident-alien who is in your gates you should give it and he should eat." And when our Sages said that we do not repeat words of peace to them – they were referring to [regular] non-Jews, not to the resident-alien.

Even regarding the non-Jew, our Sages have commanded us to visit their sick and to bury their dead alongside the Jewish dead, and to feed their poor amongst the Jewish poor, because of ways-of-peace. Behold the verse says, "God is good to all and His compassion is on all of his creatures." And it says, "Her [the Torah's] ways are ways of pleasantness and all of its paths are peace." (Rambam, Laws of Kings, 10:12)

22. ירמיהו פרק כב

(א) כה אמר ה' רד בית מלך יהודה ודברת שם את הדבר הזה: (ב) ואמרת שמע דבר ה' מלך יהודה הישב על כסא דוד אתה ועבדיך ועמך הבאים בשערים האלה: (ג) כה אמר ה' עשו משפט וצדקה והצילו גזול מיד עשוק וגר יתום ואלמנה אל תנו אל תחמסו ודם נקי אל תשפכו במקום הזה:

1. Thus says the Lord; Go down to the house of the king of Judah, and speak there this word, 2. And say, Hear the word of the Lord, O king of Judah, who sits upon the throne of David, you, and your servants, and your people who enter in by these gates; 3. Thus says the Lord; Execute you judgment and righteousness, and deliver the robbed from the hand of the oppressor; and do no wrong, do no violence to the foreigner, the orphan, or the widow, nor shed innocent blood in this place. (Jeremiah 22:1-3)

23. רמב"ם מורה נבוכים

The fourth class includes precepts relating to charity, loans, gifts, and the like... The object of these precepts is clear; their benefit concerns all people by turns; for he who is rich to-day may one day be poor--either he himself or his descendants; and he who is now poor, he himself or his son may be rich tomorrow. {Rambam, Guide to the Perplexed, 3:35}

24. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד א

דתני רב יוסף: +שמות כ"ב+ אם כסף תלוה את עמי את העני עמך, עמי ונכרי - עמי קודם, עני ועשיר - עני קודם, ענייך ועניי עירך - ענייך קודמין, עניי עירך ועניי עיר אחרת - עניי עירך קודמין. אמר מר: עמי ונכרי עמי קודם פשיטא! - אמר רב נחמן אמר לי הונא: לא נצרכא דאפילו לנכרי ברבית ולישראל בחנם.

R. Huna to [the teaching] which R. Joseph taught: If thou lend money to any of my people that is poor by thee: [this teaches, if the choice lies between] my people and a non-Jew, 'my people' has preference; the poor or the rich — the 'poor' takes precedence; thy poor [sc. thy relatives] and the [general] poor of thy town — thy poor come first; the poor of thy city and the poor of another town — the poor of thine own town have prior rights. The Master said: '[If the choice lies between] my people and a non-Jew — "my people" has preference.' But is it not obvious? — R. Nahman answered: Huna told me it means that even if [money is lent] to the non-Jew on interest, and to the Israelite without [the latter should take precedence]. (Baba Metzia 71a)

25. המאירי על מסכת בבא מציעא (עא.)

ישראל וגוי שבאו ללות מישראל ואי אפשר לו לקיים את שתיהן מצוה להקדים לישראל בחנם ולא לגוי בשכר ומ"מ אף לגוי בשכר יש בו צד מצוה ומוסר הואיל ובא לפניך אל תשיבהו ריקם אלא שמ"מ לא נצטוית בו להלות בחנם

ויש מפרשים שזו כונו חכמים באמרם לנכרי תשיך זו מצות עשה... נכלל צד מצוה בהלואתו מיהא בשכר ולא לנטשו מכל וכל והוא שאמרו אם כסף תלוה את עמי וגוי עמי קודם... הא למדת שאף הגוי נרמז במקרא אלא שישראל בתנם קודם לו אף בשכר ולא נאמר עליו לשון קדימה אלא שאף הוא בכלל צד מצוה ומוסר:

A Jew and a non-Jew who come to borrow money from a Jew, and it is impossible to lend to both of them, it is a mitzvah to lend first to the Jew, without charging interest, and not to the non-Jew, although one could charge him interest. Nevertheless, there is a mitzvah- and ethical-quality to lend to the non-Jew, albeit with interest – since he came before you to borrow, you should not turn him away empty-handed. However, you are not obligated to lend him without interest.

There are those who explain that this is what our rabbis intended when they said: “‘To the non-Jew though may lend with interest’ – this is a positive mitzvah”... that there is a mitzvah element in lending to a non-Jew, albeit that one is entitled to do so with charging interest, and that we should not abandon him completely. This is also intended in their statement: “‘If you lend money to My people’ – My people and a non-Jew, My people take precedence”... from this we see that even a non-Jew is included [in the mitzvah] of the verse, but that to lend to the Jew without interest takes precedence over lending to him even with interest, and that the non-Jew is not entitled to take precedence. Nevertheless, even he is included in the mitzvah and ethical obligation.

(Meiri, Baba Mezia, 71a)